

ucn PROFESSIONSHØJSKOLEN

Neuropædagogik og deltagelsesmuligheder

DEN MANGFOLDIGE FOLKESKOLE

Mandag d. 22/4 2024

Tina Klinkby

Tina Klinkby
UCN

Dagens indhold

- Lidt om projektet "Den mangfoldige Folkeskole"
- Præsentation af jer
- Neuropædagogik - indledende
- Omverdensmodellen og samspil
- Samspil og social læring
- Det udvidede kognitionsbegreb
- Den tredelte hjerne – arousal, spejling, mentalisering og de eksekutive funktioner
- Løbende refleksioner og pauser 😊 og til slut evaluering

Slides lægges ud på hjemmesiden efter undervisningen

DEN MANGFOLDIGE FOLKESKOLE

Samtlige 11 nordjyske kommuner og Professionshøjskolen UCN er sammen om det treårige projekt "Den Mangfoldige Folkeskole".

Her skal en lang række lokale indsatser være med til at løfte en af folkeskolens største udfordringer: At skabe rum til, at flere børn og unge kan lære og trives i den almene undervisning og deltage i skolens fællesskaber.

I Den Mangfoldige Folkeskole skal vi udnytte det potentiale, der er i at skabe en læringskultur, hvor vi afprøver og lærer sammen og lærer af hinanden lokalt og på tværs af kommunerne.

I dag skal vi se på deltagelsesmuligheder i et neuropædagogisk perspektiv med tråde til projektet

DEN MANGFOLDIGE FOLKESKOLE

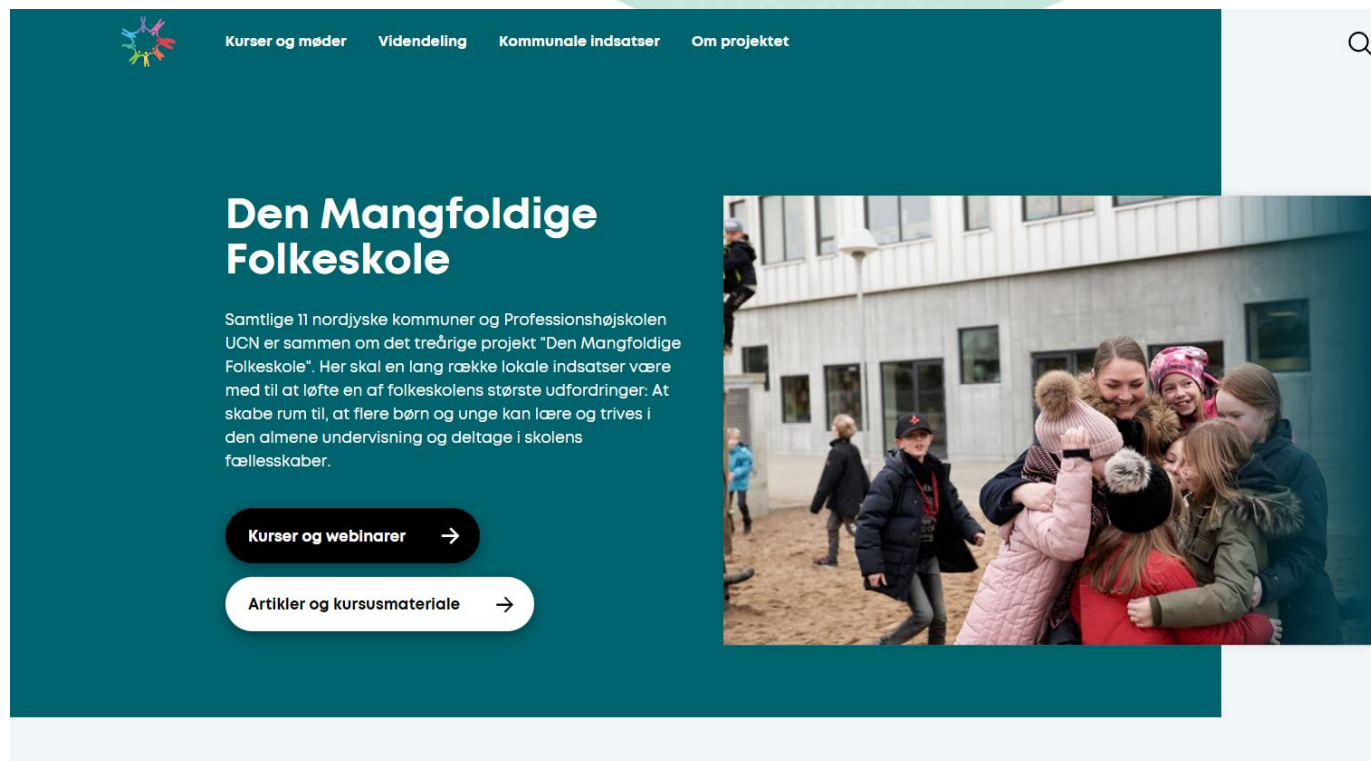
Formål:

At øge deltagelsesmulighederne for alle børn og unge

Mål:

- Styrke den inkluderende didaktiske og pædagogiske praksis
- Styrke alle børn og unges læring og trivsel
- Styrke grundlaget for fremtidens skole

DEN MANGFOLDIGE FOLKESKOLE

Efter i dag

- Følg løbende med på hjemmesiden for ny inspiration, kompetenceudvikling og videndeling
- Spred gerne budskabet om mulighederne i Den Mangfoldige Folkeskole
- Videndel om dagens læring med kolleger og ledere

Præsentation af jer – “Garnnøgleøvelse”

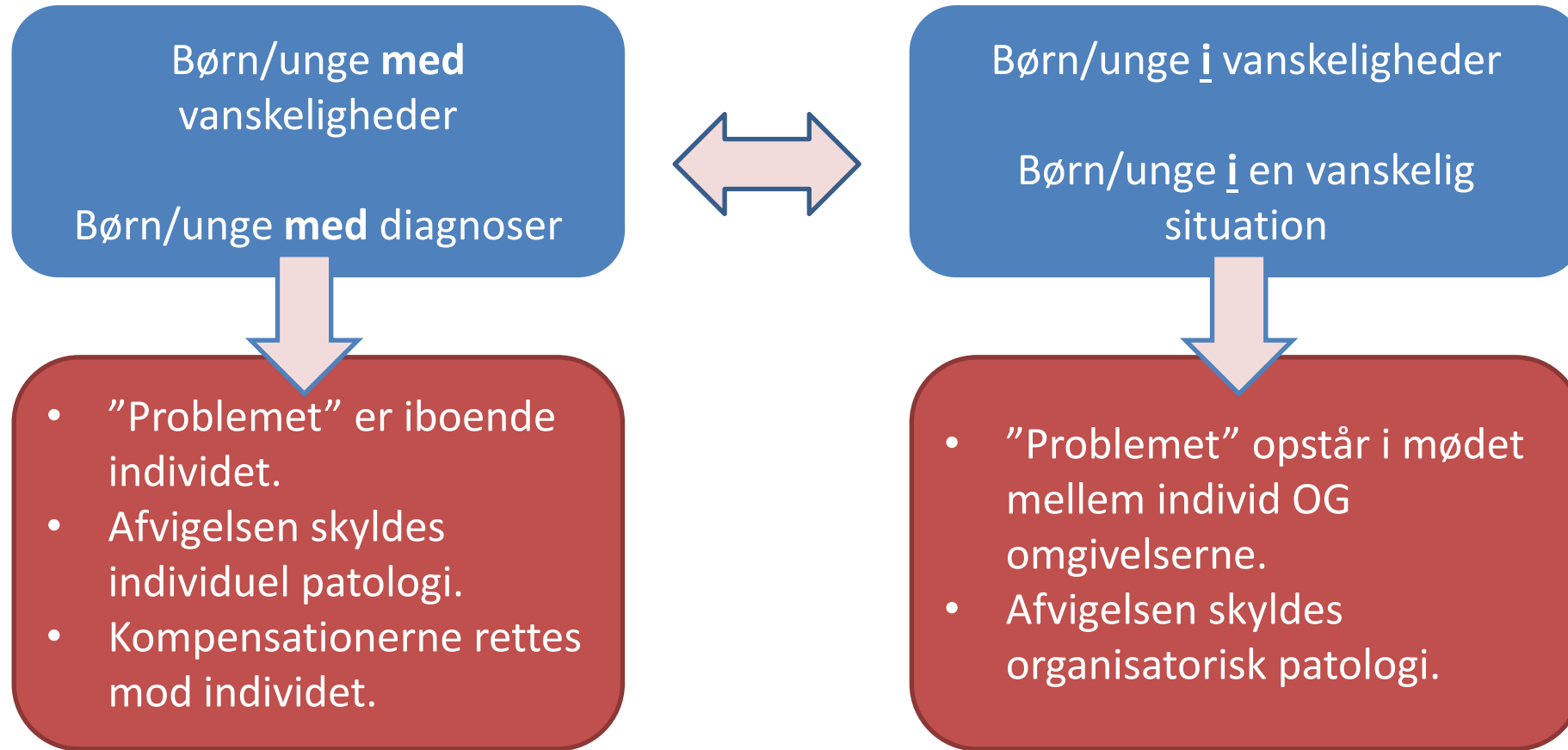
- Alle rejser sig og danner en rundkreds
- ***Hvad er jeres baggrund for at deltage i dagen? Har I en særlig interesse i emnet?***

Hvis I selv vil bruge øvelsen i praksis:

- Fokus punkter for øvelsen: Selvbevidsthed, oplevelsesdeling, turtagning
- Mål:
 - At blive bevidst om egne interesser
 - At blive bevidst om fælles interesser og forskelligheder
 - At være opmærksom i nuet og nysgerrig på, om vi har noget til fælles og hvordan vi er som gruppe

Divergerende børne- ungesyn

*Tine Basse Fisker:
Ph.d. i pædagogisk
psykologi*

Går i tråd med det neuropædagogiske...

- Holdningsændring : "Han vil ikke" ➡ "Han kan ikke!"
- Menneskesyn
 - Mennesker er unikke
 - Mennesket udvikler sig livet igennem afhængig af relationer og kontekst
 - Ressourcesyn
- Vi går bag om adfærd og søger forståelse for adfærden – hvad giver mening for den anden
- Al adfærd er intentionel
- Handlinger og læring foregår i relationen (omverdensmodellen)
- Der findes ingen manual/metodebog i neuropædagogikken – neuropædagogik er en tilgang

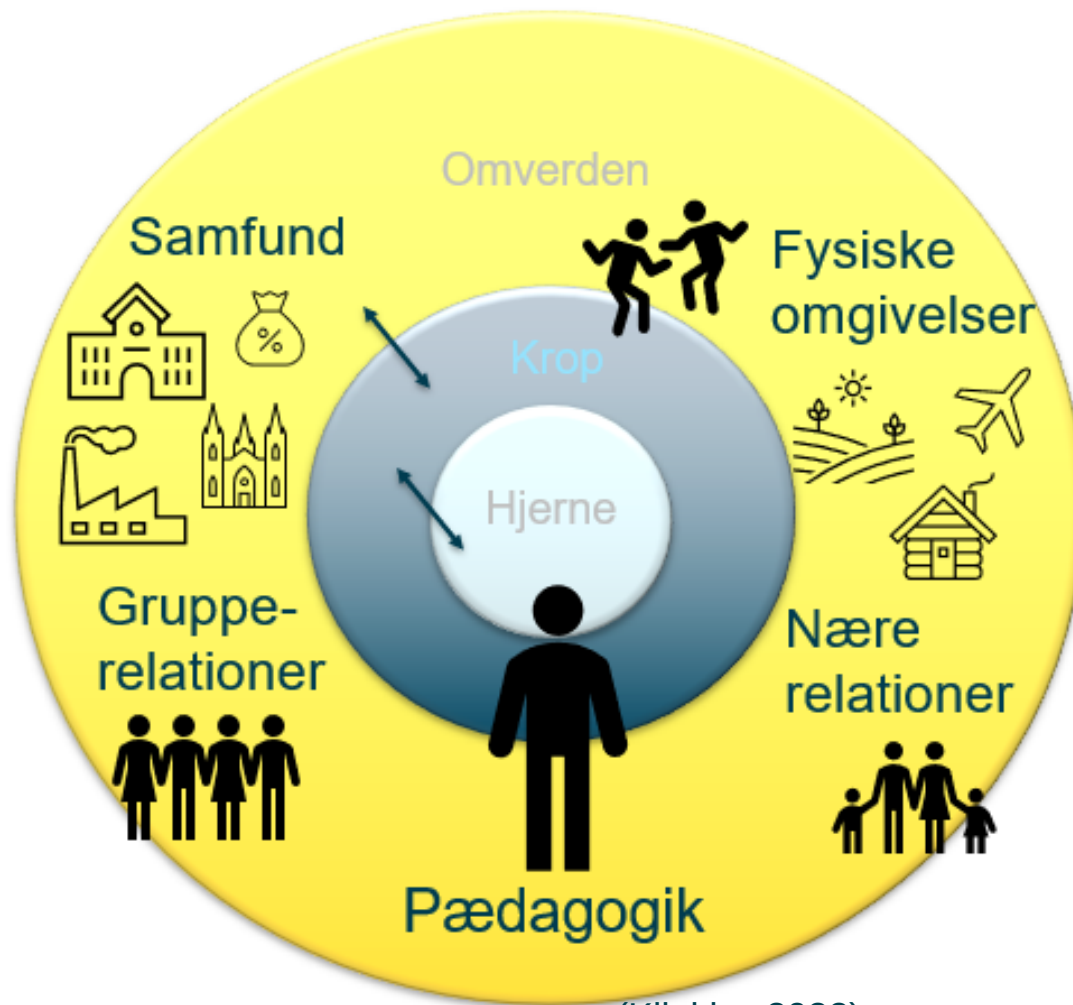
Neuropædagogik

- Neuropædagogik er en pædagogisk retning, der danner et teoretisk grundlag i forhold til at reflektere over, hvordan vi påvirker og påvirkes i samspillet med andre
- Neuropædagogikken trækker på neurovidenskab, neuropsykologi og pædagogik
- Læring og trivsel udvikles i relationer og er forankret i kroppen og hjernen, hvorfor man i det neuropædagogiske arbejde har fokus på, at vi er omverden for hinanden
- Når mennesker handler og reagerer i konkrete situationer, er både samspillet og relationen elementer skal man skal forholde sig til, som en del af den omverden der omgiver os

(Mortensen, 2019)

Omverdensmodellen

- Hjerne, krop og omverden et centralt perspektiv i det neuropædagogiske arbejde
- Det er relationen mellem de tre områder i modellen, der indgår i følelser, tænkning, adfærd og sociale handlinger med henblik på at skabe mening
- Hjerne, krop og omverdenmodellen er baseret på kognitiv, affektiv og social neurovidenskab

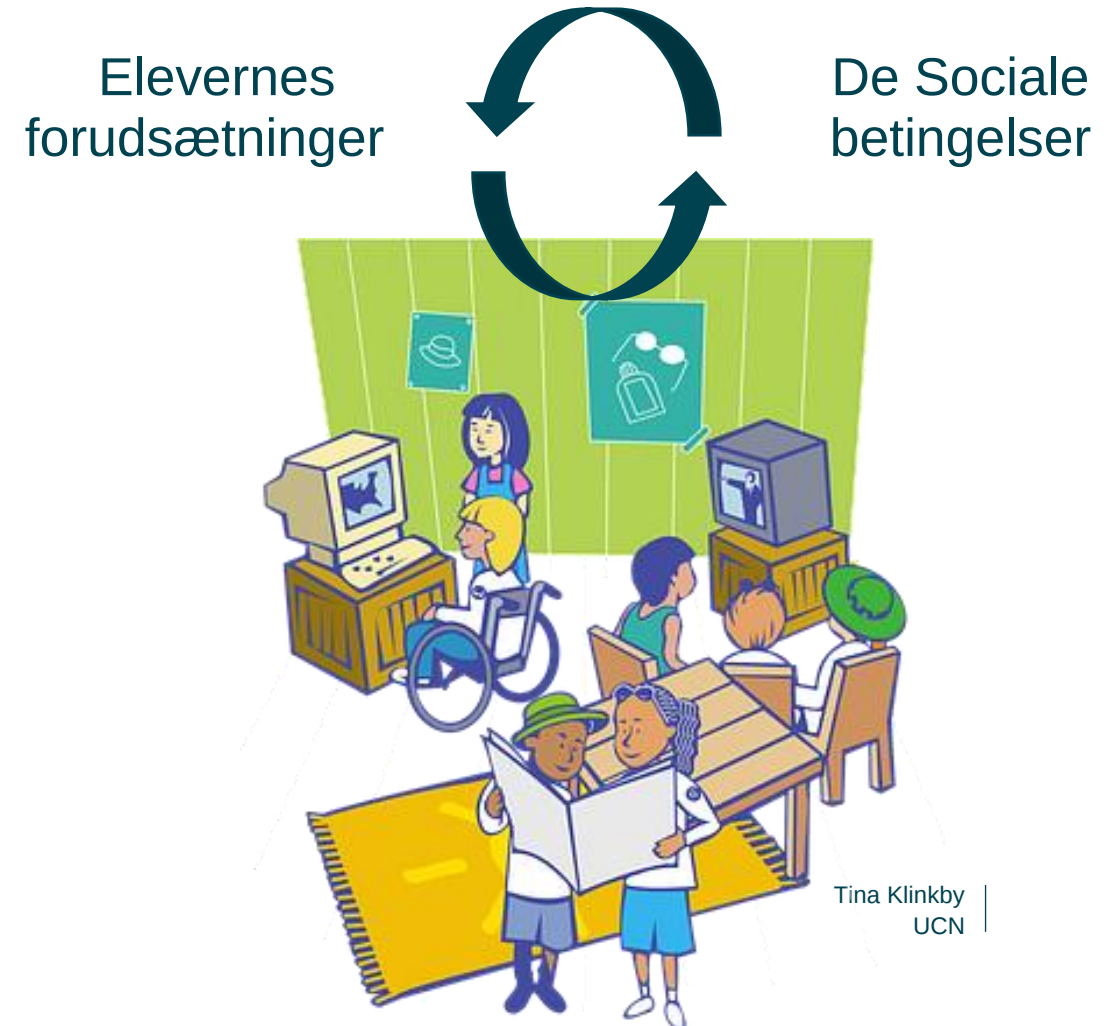

(Mortensen, 2019)

Deltagelsesmuligheder

- **Fællesskab** – Meningsfuld deltagelse og gode betingelser for at lære
- **Indflydelse** – Vi er altid en del af det, men vi har forskellige muligheder for at virke ind på fællesskabet
- **Deltagelses- og læringsmuligheder for ALLE.**

Fokus på de pædagogiske og didaktiske overvejelser og valg

Bio-psyko-social

Det bio – psyko – sociale syn er inspireret af systemteorien

Delene forstås i lyset af helheden:

Neuroner er del af netværk

Netværk er del af hjernen

Hjernen er en del af kroppen

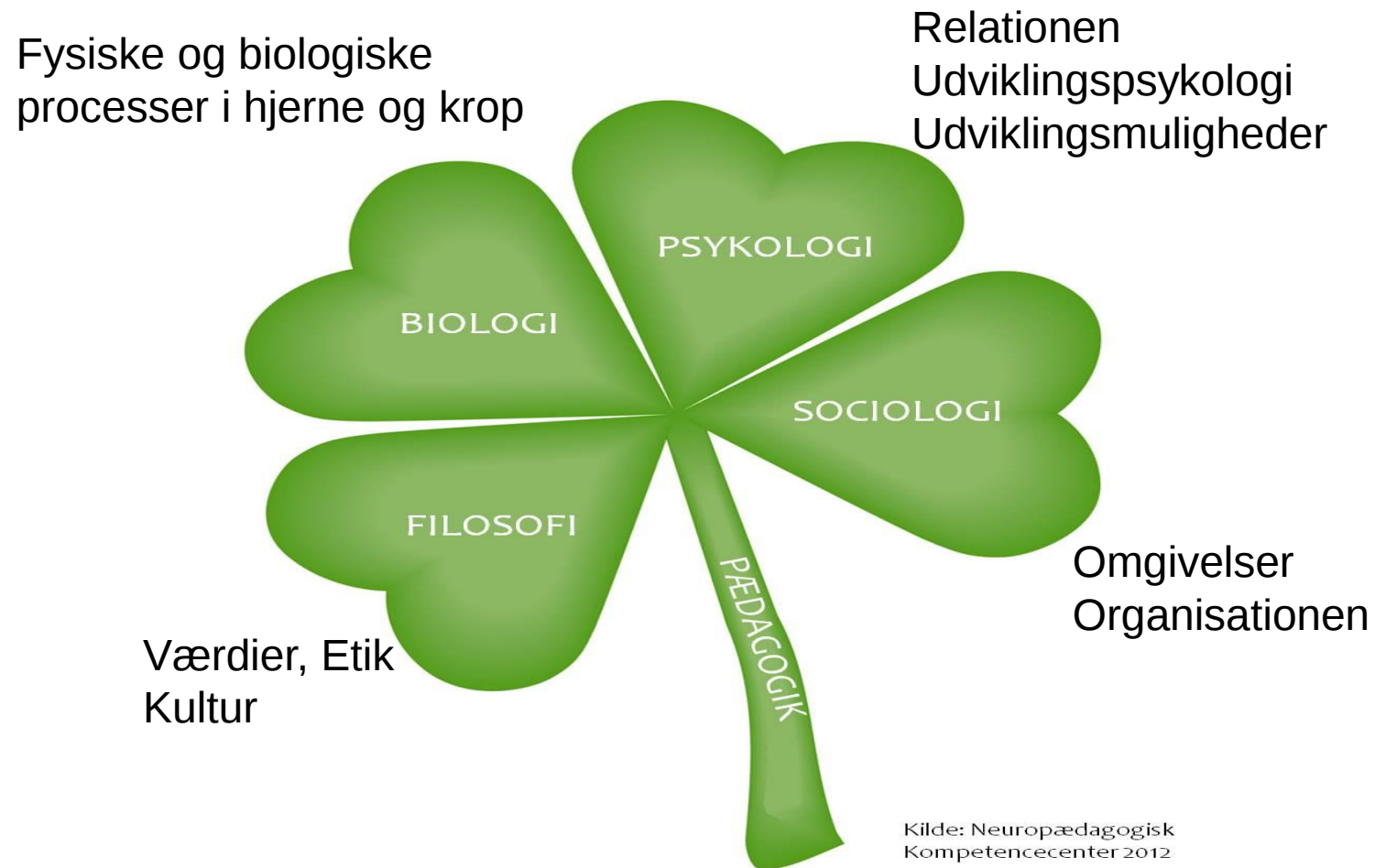
Kroppen en del af individet og individet en del af sociale relationer og omgivelserne.

Det betyder, at læring ikke kan ses isoleret fra den kontekst og de fællesskaber, som læreprocesserne foregår i.

Hvad kan neuropædagogik?

Neuropædagogik kan give viden om:

- Hjernens utrolige **plasticitet** som kan udnyttes konstruktivt i en udviklings sammenhæng
- Neuropædagogikken flytter fokus fra eleven til ”den voksne”, relationen og konteksten
- Symmetrisk relation med et asymmetrisk ansvar (Hart, 2006)
- Forudsætninger for udviklende samspil

Neuropædagogik og læring

Samspil med omverdenen

Bandura taler om social læringsteori og om modellæring

- Børn lærer ikke kun af det de får besked på men også af observationer af rollemodeller
- Autensitet, troværdighed og kompetence er vigtig
- Spejlneuroners ubevidste imitation
- Self-efficacy – det vi selv tror på, at vi mestrer

Kilder til motivation og succesoplevelser

1. Mestringsoplevelser
2. Ved at se andre ligesindede mestre opgaver – spejling, sociale rollemodeller
3. Via social overtalelse, hvor andre overbeviser én om, at man kan – belønning, relation
4. Gennem fysiske og følelsesmæssige stemninger, der giver et praj om stærke og svage sider – (social-psyko-bio)

(Bandura, 2012)

En lidt anden måde at sige det på...

Forventningerne til og troen på den personlige kompetence stammer ifgl. Bandura fra

- Gennem- eller fuldførelsen af opgaver
- Iagttagelsen af andre
- Verbale tilskyndelser
- Emotionelle tilstande

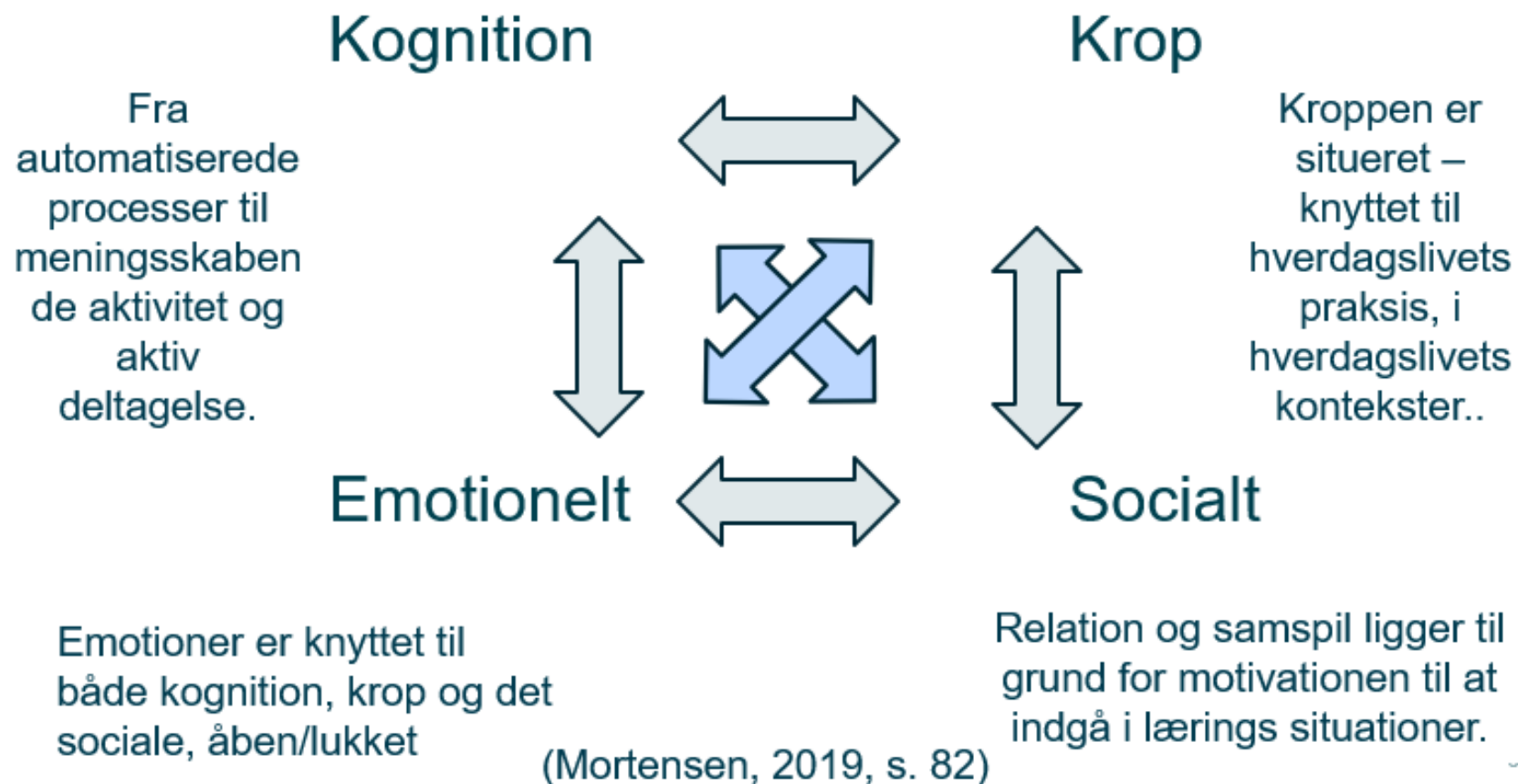
Udviklingen af self-efficacy/selvkompetence sker over længere tid

(Kähler, 2012, s. 9)

4 bud på god og inkluderende undervisning - inspiration til valgmuligheder

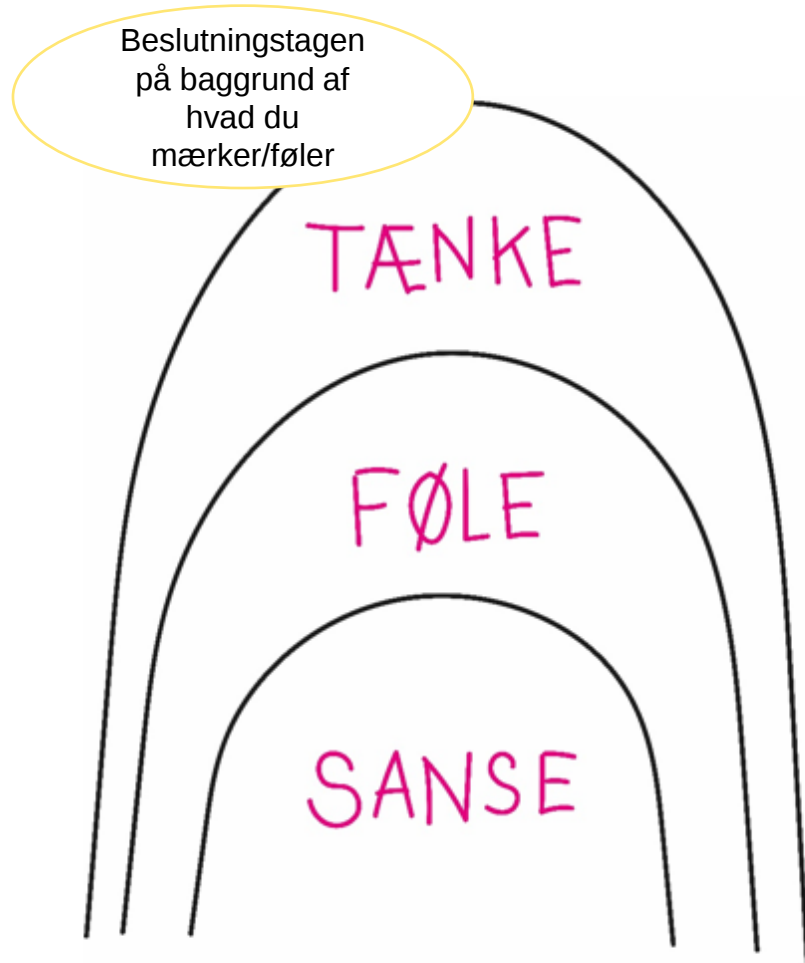
1. **Det kropslige** – eleverne lærer, når de bruger kroppen.
2. **Det anvendelsesorienteret** – eleverne lærer, når undervisningen relaterer til deres hverdagsliv.
3. **Det æstetiske** – eleverne lærer, når deres sanser og følelser aktiveres.
4. **Det fællesskabsopbyggede** – eleverne lærer sammen.

Det udvidede kognitionsbegreb

Lidt om hjernen

Gennem sociale samspil udvikler vi kropsbevidsthed, følelsesmæssige og sociale kompetencer 😊

- MENTALISERING
- PLANLÆGGE/STRUKTURERE
- FORESTILLINGSEVNE
- IMPULSREGULERING

- GENKENDE/VISE FØLELSER
- EMPATI
- FØRNEJELSE AF JEG, DU & VI
- TURTAGNING

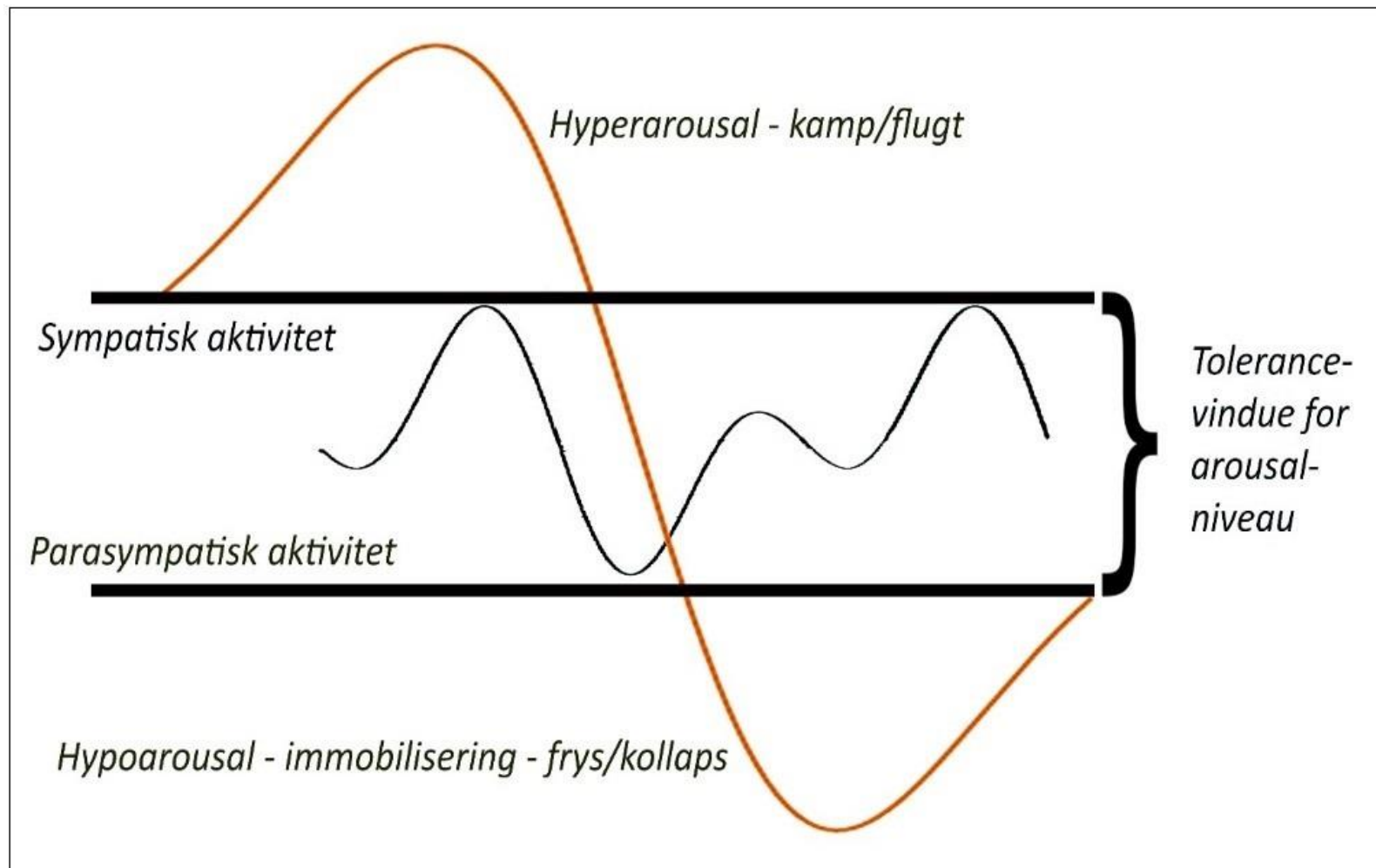
- AROUSALREGULERING
- SANSESTIMULERING
- SYNKRONISERING
- FÆLLES RYTME

Mentalisering. Socialisering, skamregulering (rigtig/forkert-moral), stolthed – metakognition. Behovsstyring, overkomme frygt, motivere sig selv og "omstrukturere" tanker. Indlevelse i forskellige roller. Metakognition, identitet. Arbejdshukommelse. Behovsudsættesle, eksekutive funktioner.

Mærke og have fokus på sig selv og andre. Udvikling af selvværd. Positive forventninger til samspil. Indlevelsesevne. God og dyb kontakt, når man har det godt. Trivsel. Følelsesmæssig afstemning. Tro på at vi kan løse tingene sammen. Samarbejde, opgaveløsning.

Tryghed (forudsigelighed), tilknytning, kontakt, sanseoplevelser, engagement, opmærksomhed, afstemte samspil -> på bølgelængde. Aktivitet op og ned. Afslapning, hygge og automatiserede færdigheder.

Tolerancevindue

Mulige årsager til affektudbrud

- Kommunikationsvanskeligheder
- Lav fleksibilitet
- Lav frustrationstærskel
- Svag empati
- Rastløshed
- Hyperaktivitet
- Opmærksomhedsproblemer
- Angst
- Lavt selvværd
- Lav stresstærskel
- Sensoriske vanskeligheder
- Eksekutive vanskeligheder

Makro og mikroregulering

Makroregulering: de ydre rammer

- Hvordan tilrettelægger de voksne hverdagen; rutiner, vaner, rammer, klare forventninger → forudsigelighed
- Relationel makroregulering, fx gennem spil, holdsport, samarbejds-mæssige opgaver

Mikroregulering:

- skabes på baggrund af strukturel makroregulering og relationel makroregulering
- De små, for vores bevidsthed ofte usete, processer i de mellem menneskelige samspil
- Udvikling af sociale mestringsstrategier

(Inspireret af Hart, 2016 a)

Øvelse - ansigtsudtryk

- Inddeling i grupper af 2-3 personer
- Hver gruppe får to fotografier af ansigtsudtryk
- Diskutér jeres tolkning af de ansigtsudtryk, I ser
- Herefter opsamling

Spejling

- Spejling (opstår spontant)
- Spejling er gestik, mimik og toneleje som vi påvirkes af og responderer gennem.
- Spejling er en del af følelsesmæssigt at afstemme os med andre
- Markeret og umarkeret spejling

(Hart, 2006)

Misafstemning

Afstemninger kan også være misafstemninger:

- **Omstemninger:** Målbevidste forsøg på at ændre den andens stemning
- **Egentlige misafstemninger:** Ikke-målrettede. Skyldes at man opfatter den andens tilstand forkert eller ikke kan genfinde tilsvarende følelser/tilstande hos sig selv
- **Overafstemning:** Man kan være så overidentificeret med den anden, at man hele tiden kredser om det og deltager i alle dets følelsesnuancer. Derved kan det blive vanskeligt for barnet at skelne klart mellem sig selv og den anden.

Pandelapperne og de eksekutive funktioner

Dorsolateral præfrontal cortex har til opgave at

- styre fornuft og bevidsthed
- tænke abstrakt
- planlægge, målrette, strukturere, have overblik
- fastholde opmærksomhed og arbejdshukommelse
- skabe og omsætte nye planer
- kunne tage initiativer
- vurdere og justere handlinger
- evne til refleksion og konsekvensberegning
- danne forestillingsbilleder

Orbitofrontal cortex har til opgave at

- være i stand til turtagning
- socialt: styre impulser og behovsudsætte
- skabe forudsigelig adfærd
- respondere hensigtsmæssigt på impulser fra amygdala
- kontrollere uhensigtsmæssig adfærd
- skelne mellem fortid, nutid og fremtid
- tidsfornemmelse og varighedssans
- skelne mellem fantasi og virkelighed
- objektkonstans

Forudsætninger for de eksekutive funktioner

- Arousal/vågenhedsgrad
 - Opmærksomhed, perception og koncentration/fokus
 - Hukommelse (f.eks. trækker vores evne til forudseenhed på tidligere erfaringer/erindringer)
 - Sprog, auditive, motoriske og visuelle færdigheder
-
- Kognitive funktioner er et samspil mellem flere områder/strukturer, der indeholder erfaringer
 - Vi trækker på vores viden om verden, selvet eller relationen mellem dem – en slags enheder som legoklodser, vi kan bygge med og lave forbindelser i mellem
 - De kognitive funktioner er foranderlige og har plasticitet – f.eks. er opmærksomheden i samspil med andre kognitive funktioner

Udfordrede områder i samspilssituationer

- Episodisk hukommelse
- Erfaringsoverførsel
- Oplevelsesdeling, fortællende
- Opmærksomhed
- Turtagning
- Perspektivtagning
- Vurdering
- Fleksibilitet
- Spejling
- Non-verbal kommunikation
- Kontekstaflæsning, fortolkning
- Situations/stemningsfornemmelse
- Selvbevidsthed
- Egocentrisk – altercentrisk
- Initiativ og imødekommenhed

Refleksion

- Hvilke tiltag kunne du lave i den sammenhæng, du arbejder i, hvor du kunne støtte udviklingen af nogle af de nævnte områder på det foregående slide?
- Drøft, hvordan du vil kunne støtte op omkring, de områder, der kan være vanskelige i sociale samspil, som gerne skulle lede til deltagelsesmuligheder for alle?
- Lav evt. et mindmap
- Se evt. næste slide for, hvordan en idé kan se ud

Eksempel på øvelse – emojis

Mål

- At kunne blive opmærksom på, at emojis kan have forskellig betydning alt efter den sammenhæng de anvendes i
- At lære, at der er forskellige regler og forkortelser, som betyder noget bestemt i chatsprog og at store bogstaver betyder, at man råber
- At skabe opmærksomhed i forhold til at vi bruger flere sanser, når vi er i samspil med andre. Når vi samtaler gennem chat, er det kun øjnene
- Forstå, at de informationer, vi indsamler har betydning for, hvilke gæt på, hvad der menes og hvordan vi skal svare og handle (Bartram og Dahlstrøm, 2021, s. 171-174)

Kontekstaflæsning, nonverbal kommunikation, vurdering, perspektivtagning

Eksempel på øvelse – emojis – fortsat

- Brug et fiktivt sms eksempel til at starte snakken
- Brug evt. [Falsk tekstbesked | Lav falsk tekstsamtale \(ifaketextmessage.com\)](https://ifaketextmessage.com)e
- Anvend evt. følgende side til emojis betydning [Hvad betyder alle smileys? - Emoji.nu](https://emoji.nu)
- Udvid evt. til at tale om ironi og hvordan det evt. kan føre til misforståelser
- Hvordan ved man, om noget er for sjov
- Hvad tror du, vedkommende mener?
- Hvad mon der sker, hvis vi spørger en anden?
- Hvad kunne x og y have gjort anderledes?
- Evt. rollespil af én eller to voksne (Bartram og Dahlstrøm, 2021, s. 171-174)

Holdets drøftelser og idéer

- Forståelse for barnet fra de voksnes side, hele mindset, mere ud i det almene
- Nye snitflader mellem skolen og PPR
- Konkretisere det ind i praksis
- Proces, åbenhed, anerkendelse af det arbejde, der bliver gjort
- Være kreative sammen
- Genkendelse af barnets tegn på sanseniveau, hjælpe med at regulere
- Træne det sociale, sætte ord på følelser
- Mentalisere overfor eleven, forstå elevens sanse- og føleniveau, arbejde med spejling eleverne indbyrdes
- Dele rum op, for at kunne imødekomme ro

Holdets drøftelser og idéer

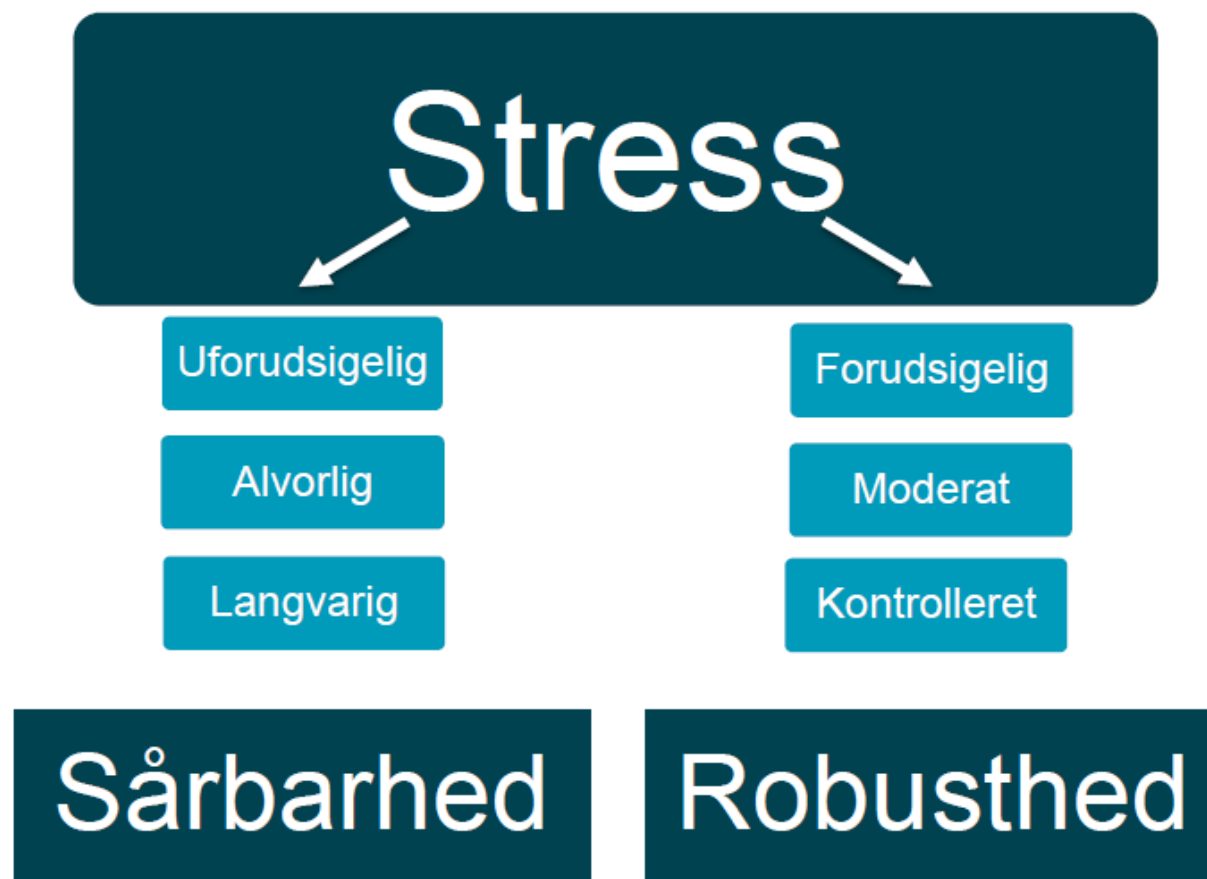
- Sociale mål – italesætte dem inden i forbindelse med en aktivitet, sociale historier, hvilke følelser kan der være på spil
- Hjælpe i det uforudsete, men også lære at ting kan være forudsigelige
- Arbejde med relationen, guide, spejling i underviserne, være øvebane i det sociale
- Makkerspil – det sociale i sport
- Fejre sejre gennem italesættelse af mestring, men også ok at lave fejl

Belastning

- En bred forståelse af belastning og stress
- Belastning og stress har betydning for alle andre emner som eksempelvis hukommelse, mentalisering, læring, emotioner osv...
- Pædagogiske tiltag kan sigte mod at nedbringe stress
- For højt stressniveau kan føre til udadreagerende adfærd og/eller manglende samarbejdsevne, samt forringet livskvalitet og helbred

(Hart, 2006)

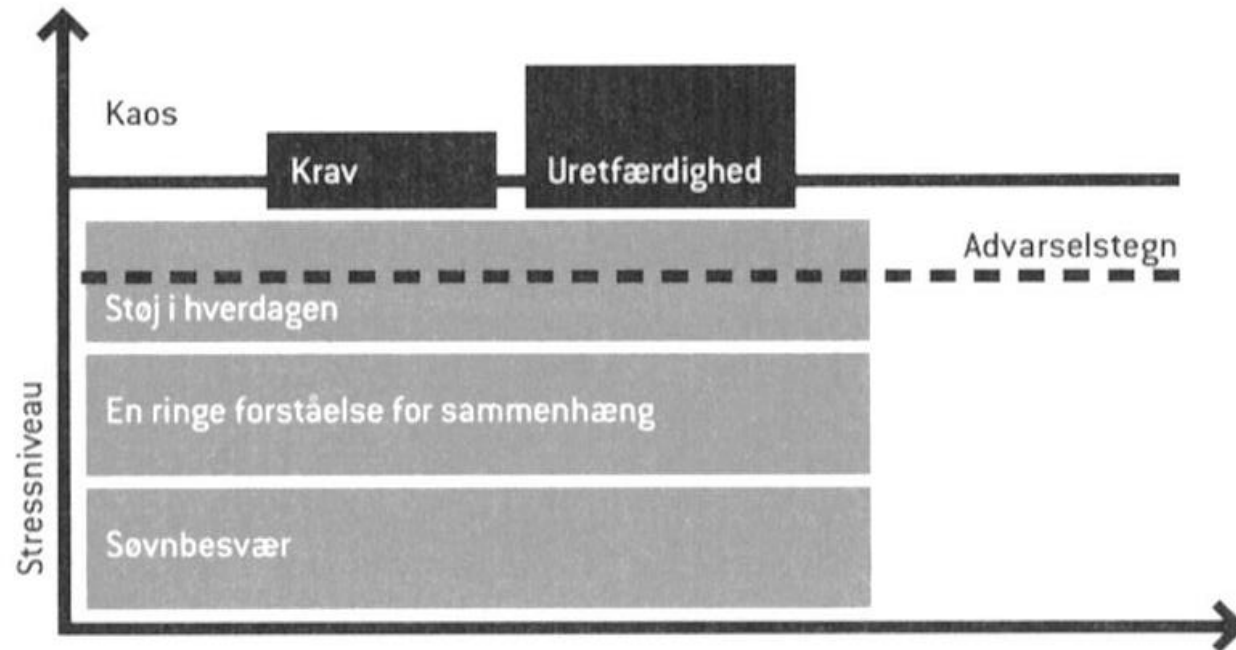
Belastning og stress

(Perry & Szalavit, 2018, s. 353)

Trivsel som forudsætning for læring

Stressbelastningsfaktorer og advarselstegn (Elvén, 2010)

Mentalisering og empati

Mentalisering

- At mærke, føle og tænke klart... for at kunne se sig selv udefra og den anden indefra
- Hvordan er jeg i balance i de tre områder?
- Hvad gør jeg for at blive det, hvis jeg ikke er det?
- Har jeg nogle strategier, jeg bruger og måske kan dele med andre, så de kan gøre brug af dem?

Udvikling af mentalisering og eksekutive funktioner

- Man lærer at se verden ud fra flere perspektiver allerede i den tidlige og lidt senere barndom i samspillet med forældrene, både gennem følelser og sprog – man udvikler over tid evnen til at mentalisere
- Mentalisering og metakognitive evner betyder, at man er i stand til at se sin egen rolle, følelser, tanker og indvirkning på verden, og samtidig kan forestille sig, hvordan andre mennesker kan tænke og føle og dermed øges forståelsen for, hvorfor andre handler, som de gør (Klinkby, 2022).

- I ungdommen og tidlig voksenalder udvikles især de kognitive styresystemer til modningen af emotions- og adfærdsregulering + metakognitive evner.
- Impulskontrol hænger sammen med udviklingen af metakognitive evner, som er grundlaget for selvrefleksion og i samarbejde med sanse- og følelagene i hjernen er nødvendige for mentaliseringsevnen.
- Mentaliseringsevnen og metakognitive evner kræver, at man kan udnytte forestillingsevnen baseret på både sansemæssige, følelsesmæssige og kognitive lag, og dermed være i stand til at se verden ud fra flere perspektiver (Fagerlund 2018).

In group

In-group består af personer, som vi oplever at have et fællesskab med, og som vi deler sprog, værdier, ritualer mv med.

Vi er drevet af et ønske om at ville forsvare og beskytte vores ind-gruppe mod reelle eller opfattede trusler fra andre udenfor det social fællesskab.

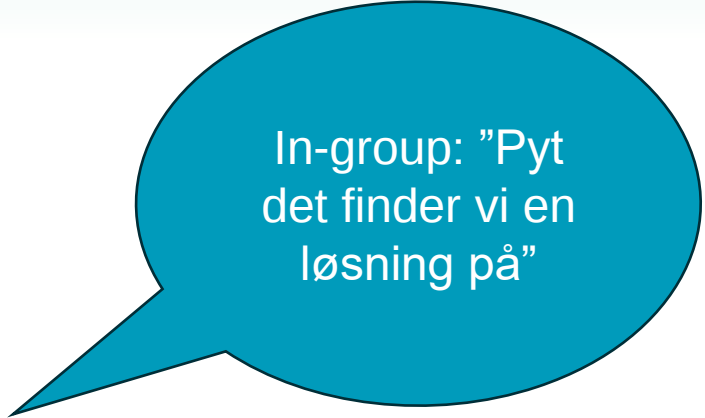
Vi oplever dermed en større vilje til at ville samarbejde og tilpasse os fællesskabets opførsel, mening og præferencer – så vi undgår konflikter og udstødelse (De Dreu & Kret, 2016)

Out group

Da vi ønsker at forsvare vores in-group for at sikre vores plads i et fællesskab, kan vi have mere aggression, ligegyldighed, mistillid eller måske fjendtlighed over for de, som er i vores out-group (Panksepp & Biven, 2012)

Out-group: "Det var ikke en del af aftalen – det må du finde en løsning på hurtigst muligt"

In-group: "Pyt det finder vi en løsning på"

Forskellige reaktioner på normbrydende handlinger ud fra, om du er en del af in-group eller out-group

Mentaliseringssvigt

- Man mister fokus på de mentale tilstande hos sig selv og den anden
- Mister fornemmelsen for både egne og den andens behov, følelser, tanker, mål og grunde
- Kan ske ved intensive følelser
- Mennesker udsat for traumer eller mennesker med tilknytningsforstyrrelser udvikler ofte skrøbelige mentaliseringsevner og bryder lettere sammen
- Når mentalisering anvendes til manipulation og kontrol

(Hagelquist & Rasmussen, 2016)

Litteratur

- Bandura, A. (2012). Self-efficacy. *Kognition & Pædagogik*, 22, (83), s. 16-35. (Findes på Teams)
- Blakemore, S. & Frith, U. (2007). *Den lærende hjerne – Hvad hjerneforskningen kan fortælle pædagogikken*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Bartram, E. og Dahlstrøm, M.R. (2021). (Red.). *Social læring. En håndbog i at lære børn med at forstå og handle i den sociale verden*. Dansk psykologisk Forlag.
- Dreu & Kret (2016): Oxytocin Conditions Intergroup Relations Through Upregulated In-Group Empathy, Conformity and Defense. *Society of Biological Psychiatry* 79, 165-173
- Elvén, Bo Hejlskov (2010). *Problemskabende adfærd*. Psykologisk Forlag.
- Fagerlund, B. 2018, Neuropsykologi. I R. Rosenberg & P. Videbech. red. *Klinisk Neuropsykiatri – fra molekyle til sygdom*. S. 123-137. Fadls Forlag.
- Fredens, Kjeld (2012) *Mennesket i hjernen*. Hans Reitzels Forlag
- Hagelquist, J., Ø og Rasmussen, H.. (2016) (Red.). *Mentalisering i organisationen*. Hans Reitzels Forlag

- Hart, S. (2006). *Hjerne, samhørighed, Personlighed*. Hans Reitzels Forlag.
- Klinkby, T. (2022). Det neuropsykologiske genstandsfelt i et neuropædagogisk perspektiv. I Mortensen, A. og Obberländer, E.M. *Neuropsykologi i et neuropædagogisk perspektiv*. Dafolo.
- Panksepp, J. & Biven, L, (2012). The Archaeology of Mind. *The journal of nervous and mental disease*, 2013, Vol.201 (8), p.719-720
- Perry, B.D. & Szalavitz, M. (2018). *Født til kærlighed. Om empati – en livsvigtig og truet egenskab*. København: Hans Reitzels Forlag
- Piet, J., & Hougaard, E. (2011). The effect of mindfulness-based cognitive therapy for prevention of relapse in recurrent major depressive disorder: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 31(6), 1032–1040.